

משבר האלימות בחברה הערבית

מאת ד"ר אדי כהן

מבט מבס"א מס', 1,328, 29 באוקטובר 2019

תקציר: על מדינת ישראל לפעול באופן נחרץ יותר במגזר הערבי, ומנהיגי הציבור הערבי חייבים מצידם לפנות לבוחריהם ולהנחותם לשתף פעולה עם המשטרה, במקום להרחיב את השסע היהודי-ערבי ולהסית כנגד הממסד כפי שנעשה מזה כעשרים שנה ויותר.

הרשימה המשותפת שנבחרה בבחירות האחרונות אינה מבזבזת זמן. חברי הכנסת של הרשימה, בראשותו של אימן עודה, קראו לאחרונה להשבית את המגזר הערבי. ואכן בתיאום עם ועדת המעקב הושבתו מוסדות הציבור, המסחר והחינוך בחברה הערבית ב-3 באוקטובר. כשבוע לאחר מכן עלו אלפים לירושלים במחאה על הפשיעה הגואה. בישובים הערביים הפגינו במספר מוקדים. מטרת הציבור הערבי הינה מחאה שתביא למעורבות ממשלתית למיגור הפשיעה והאלימות במגזר הערבי.

המגזר הערבי סובל מבעיות קשות: נשק בלתי חוקי הנמצא כמעט בכל בית, אלימות במשפחה, אלימות נגד נשים ועוד. הפשיעה גואה במגזר ומעשי הרצח בין חמולות הפכו לדבר שבשגרה. חברי הכנסת הערבים מאשימים באופן אישי את ראש הממשלה, בנימין נתניהו, ואת שר הפנים, גלעד ארדן, במתרחש במגזר הערבי.

גורמי היסוד לפשיעה בחברה הערבית שונים ומגוונים, החל ממבנה התא המשפחתי ועד למסורת הערבית ולמנהגיה. לאלה ניתן להוסיף את הממדים החברתיים והכלכליים.

אין ספק כי נדרש לעשות סדר בישובים הערבים. הנושא לא קיבל את תשומת הלב הראויה ולא תוקצב באופן משמעותי מאז הקמת המדינה, אם כי הממשלה האחרונה הקצתה סכומים חסרי תקדים לקידום המגזר הערבי. בישובים הערביים קיימות תחנות משטרה מעטות, אין הרתעה, אין דין ואין דיין.

עם זאת, ממשלת ישראל השקיעה בשנים האחרונות מאמצים אף בתחום זה. לאחרונה הוקמו ארבע תחנות משטרה חדשות, התקיים מבצע לאיסוף הנשק הבלתי חוקי במסגרתו כל מי שמסר את נשקו לא הועמד לדין בהתחייבות המשטרה והפרקליטות, וגויסו שוטרים נוספים דוברי ערבית.

חברי הכנסת הערבים ואנשי הציבור הבכירים בחברה הערבית מאשימים את הפוליטיקאים הישראלים ואת הממסד הישראלי בכל תחלואי המגזר הערבי בלא לבדוק את הסיבות האמיתיות למצב. אין ספק שלאורך השנים הייתה הזנחה מסוימת מצד הממסד, אולם בשנים האחרונות נעשו כאמור ניסיונות לתקן ולשנות.

עם זאת ניכר שחלק בלתי מבוטל מהפשיעה הגואה נעוץ במנהיגי המגזר הערבי ובמסורת הערבית. כך למשל, קיימת במגזר הערבי בישראל (כמו גם בעולם הערבי כולו) מסורת של יריות שמחה במהלך חתונות. במסיבות נישואין רבות ניתן לראות צעירים יורים באוויר צורות מנשק אוטומטי ובמקרים רבים אנשים נפגעים ואף נהרגים.

בעיה נוספת שמייחדת את המגזר הערבי היא מעשי הרצח על רקע חילול כבוד המשפחה. מדובר במעשי רצח של נשים (אם, בת וכו') אשר קיים חשד שקיימו קשרים אינטימיים לפני החתונה, או כאשר עולים חשדות לקיום קשר המנוגד לערכי המשפחה. בעיה זו נפוצה יותר בקרב הבדואים בדרום המדינה אך בהחלט לא רק שם.

בשנים האחרונות נמנעה משטרת ישראל מלהיכנס למספר ישובים בצפון מחשש לשלום השוטרים. עובדה נוספת שאסור להתעלם ממנה הוא הניכור הרב מצד האזרחים הערבים כלפי הממסד וראיית המשטרה כאויב על-ידי אזרחים ערביים רבים.

עבירות רבות מתבצעות בישובים הערבים אך איש אינו מגיש תלונה בשל סיבה זו. אי שיתוף פעולה עלול לגרום נזק ולעודד אלימות ופשע. בנוסף, משטרת ישראל צריכה להבטיח את שלום השוטרים – לא פעם נרגמו שוטרים באבנים כאשר נכנסו לישוב ערבי כדי לתת מענה לפניה בעקבות אלימות.

על ערביי ישראל להבין שאם הם רוצים שלום וביטחון נדרש מהם לתת למשטרה לבצע את עבודתה. חוסר האמון בין המשטרה לבין האזרחים הערבים אינו פועל לטובת שני הצדדים ומגביר את הפשיעה ומעשי האלימות.

מדינת ישראל צריכה לפעול באופן נחרץ יותר במגזר הערבי שכן זו אחריותה. יחד עם זאת על האזרחים הערבים לשתף פעולה עם המשטרה ומחובת מנהיגיהם לפנות לבוחריהם ולהנחותם לשתף פעולה עם המשטרה במקום להרחיב את השסע היהודי-ערבי ולהסית כנגד הממסד כפי שעשו כעשרים שנה ויותר.

*ד"ר אדי כהן הוא חוקר במרכז בס"א.